

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ (correlational descriptive study) โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมสติปัญญา 4 และการดูแลสุขภาพของพระนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และศึกษาปัญหาอุปสรรคในการใช้หลักธรรมสติปัญญา 4 และการดูแลสุขภาพของพระนิสิต ดังต่อไปนี้

ลักษณะของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา เป็นพระสงฆ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ จำนวน 400 รูป

กลุ่มตัวอย่างเป็นพระสงฆ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพระนิสิต จำนวน 200 รูป คำนวณโดยใช้สูตรของ Krejcie และ Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % (Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. , 1970, pp.607-610) หลังจากนั้นกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของห้องซึ่งมีจำนวน 25 ห้อง แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามเกณฑ์ดังนี้ คือเป็นพระนิสิตซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1-4 ทุกสาขาวิชาเอกและทุกคณะ ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ที่วัดสวนดอก และวัดเจ็ดยอดที่เต็มใจตอบแบบสอบถาม ยกเว้นพระนิสิตที่ศึกษาที่วัดศรีโสดาโดยให้ตอบแบบสอบถาม 200 รูป และในจำนวนนี้คัดเลือก 12 รูปตามสาขาวิชาเอกและคณะที่ศึกษาสำหรับการสนทนากลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล มี 2 ชุดคือแบบสอบถามและแนวคำถามสนทนากลุ่มซึ่งแบบสอบถามประกอบไปด้วยข้อมูล 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ ระยะเวลาที่บวช ระดับการศึกษาทางธรรม/ทางบาลี คณะที่กำลังศึกษา สาขาวิชาที่กำลังศึกษา ชั้นปีที่กำลังศึกษา การได้รับความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพ การอาหาร การตรวจสุขภาพประจำปี และแหล่งอาหารที่ได้รับ เป็นคำถามปลายเปิดและปลายปิด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมสติปัฏฐาน 4 ของพระนิตินิมโฆมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน ธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน เป็นคำถามปลายเปิดและปลายปิดซึ่งเป็นคำถามให้เลือกตอบแบบประเมินค่า 4 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ ซึ่งเป็นข้อคำถามด้านบวก ส่วนคำถามปลายเปิดเป็นคำถามปัญหาและอุปสรรคของการใช้หลักธรรมสติปัฏฐาน 4 ของพระนิตินิมโฆ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของพระนิตินิมโฆ ทั้ง 4 มิติ คือ ทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ เป็นคำถามปลายเปิดและปลายปิดซึ่งเป็นคำถามให้เลือกตอบเป็นแบบประเมินค่า 4 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ ซึ่งเป็นข้อคำถามด้านบวกและลบ ส่วนคำถามปลายเปิดเป็นคำถามปัญหาและอุปสรรคในการดูแลสุขภาพของพระนิตินิมโฆ

ส่วนแนวคำถามในการสนทนากลุ่มของพระสงฆ์ 1 ชุด แนวคำถามสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมสติปัฏฐาน 4 และการดูแลสุขภาพ ทั้ง 4 มิติ ซึ่งนำไปใช้สนทนากลุ่ม 2 ครั้ง ครั้งแรกใช้สนทนากลุ่มพระสงฆ์ที่เป็นอาจารย์จำนวน 3 รูป เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้สร้างแบบสอบถามในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ส่วนครั้งที่ 2 ใช้สนทนากลุ่มของพระนิตินิมโฆในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตเชียงใหม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองและได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาควิชาปรัชญาและศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข พระสงฆ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้มีเหมาะสมด้านภาษาและความชัดเจนของเนื้อหาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและ

อาจารย์ที่ปรึกษาคำนวนหาค่าดัชนี ความตรงเชิงเนื้อหา (content validity index หรือ CVI) (Davis, 1992, p.59-60) ของแบบสอบถาม เท่ากับ .97

2. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถาม ที่ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้สอบถามกับพระนิสิตที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน วิทยาเขตเชียงใหม่ จำนวน 30 รูป แล้วนำมา วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ, 2535, หน้า151) ได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้ ความความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทั้งหมดเท่ากับ .88 ความความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมสติปัญญา 4 เท่ากับ .84 ความความเชื่อมั่นของ แบบสอบถามเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพเท่ากับ .81

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. นำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เสนอต่ออธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. ศึกษาแนะนำตัว ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาและชี้แจงรายละเอียด วิธีการตอบแบบสอบถามพระนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ โดยข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้จะถูกเก็บเป็นความลับ การนำเสนอจะนำเสนอ ในภาพรวมของกลุ่มและข้อมูลที่ได้จะใช้เป็นประโยชน์ทางการศึกษาต่อไป

3. ใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม 2 สัปดาห์ แล้วทำการสนทนากลุ่ม พระนิสิตจำนวน 12 รูป หลังจากตอบแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว

4. นำแบบสอบถามและข้อมูลที่ ได้จากการสนทนากลุ่มมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลเพื่อนำข้อมูลมาคำนวณด้วยวิธีทางสถิติและวิเคราะห์ เชิงเนื้อหา (content analysis) ต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้อมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของพระนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ โดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลการใช้หลักธรรมสติปัญญา 4

2.1 วิเคราะห์โดยรวม รายด้าน และรายหมวดของคะแนนการใช้หลักธรรมสติปัญญา 4 โดยรวมคะแนนรายข้อเป็นคะแนนรวมทั้งหมดและคะแนนแต่ละด้าน แต่ละหมวด สำหรับการให้คะแนนรายข้อมีดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำ	เท่ากับ 3 คะแนน
ปฏิบัติเป็นบ่อยครั้ง	เท่ากับ 2 คะแนน
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	เท่ากับ 1 คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติ	เท่ากับ 0 คะแนน

นำคะแนนรวมมาอิงเกณฑ์โดยเทียบเป็นร้อยละจากคะแนนเต็มแล้วแบ่งตามเกณฑ์ซึ่งการกำหนดเกณฑ์สำหรับการจัดแบ่งระดับการใช้หลักธรรมสติปัญญา 4 ด้วยวิธีการจัดกลุ่มคะแนนการใช้หลักธรรมสติปัญญา 4 โดยใช้การกำหนดเกณฑ์การประเมิน (evaluative criteria) เนื่องจากการใช้หลักธรรมสติปัญญา 4 ควรใช้วิธีการอิงเกณฑ์เพื่อสามารถนำไปใช้อ้างอิงหรือเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นได้ อีกทั้งการกำหนดเกณฑ์เป็นวิธีการที่เหมาะสม เพราะเป็นสิ่งที่ใช้สำหรับวัดคุณภาพผลการกระทำหรือการปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุในระดับที่พึงปรารถนา (บุญชม ศรีสะอาด, 2540, หน้า93-94) โดยคิดคะแนนที่เทียบเป็นร้อยละแล้วจำแนกตามระดับ 5 ระดับคือ

มากที่สุด	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 81-100
มาก	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 61-80
ปานกลาง	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 41-60
น้อย	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 21-40
น้อยที่สุด	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 0-20

2.2 ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มการใช้หลักธรรมสติปัญญา 4 วิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยการตัดแปลงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาของแมทธิว บี. ไมล์

และ เอ ไมเคิล ฮูเบอร์แมน (Matthew B. Miles and A. Michael Huberman, 1994, pp. 10-12) ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.2.1 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในระหว่างเริ่มเก็บข้อมูล จากการสนทนากลุ่ม (data collection period)

2.2.2 สรุปข้อมูล (data reduction) ภายหลังจากการสนทนากลุ่ม โดยให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์การศึกษา

2.2.3 นำข้อมูลที่สรุปได้มาอธิบายภาพรวมของปรากฏการณ์ที่ศึกษาภายใต้คำบอกเล่าที่แท้จริงของผู้ให้ข้อมูล (data display)

2.2.4 สรุปเป็นโครงสร้างพื้นฐานของปรากฏการณ์ (conclusion /verification) เพื่อให้ตรงกับปรากฏการณ์จริงภายใต้การศึกษา และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลการดูแลสุขภาพ

3.1 วิเคราะห์โดยรวม รายด้าน และรายหมวดของคะแนนการดูแลสุขภาพ โดยรวมคะแนนรายข้อเป็นคะแนนรวมทั้งหมดและคะแนนรวมแต่ละด้าน สำหรับการให้คะแนนรายข้อคำถามด้านนี้มีดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำ	เท่ากับ 3 คะแนน
ปฏิบัติเป็นบ่อยครั้ง	เท่ากับ 2 คะแนน
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	เท่ากับ 1 คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติ	เท่ากับ 0 คะแนน

ส่วนการให้คะแนนรายข้อคำถามด้านนี้มีดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำ	เท่ากับ 0 คะแนน
ปฏิบัติเป็นบ่อยครั้ง	เท่ากับ 1 คะแนน
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	เท่ากับ 2 คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติ	เท่ากับ 3 คะแนน

การกำหนดเกณฑ์สำหรับการจัดแบ่งระดับการดูแลสุขภาพ ด้วยวิธีการจัดกลุ่มคะแนนการดูแลสุขภาพ โดยการอิงเกณฑ์ที่กำหนดเกณฑ์การประเมิน (evaluative criteria) เช่นเดียวกับการจัดแบ่งระดับการใช้หลักธรรมสติปัญญา 4 ในส่วนที่ 2 โดยคิดคะแนนที่เทียบเป็นร้อยละแล้วจำแนกตามระดับ 5 ระดับคือ

มากที่สุด	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 81-100
มาก	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 61-80
ปานกลาง	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 41-60
น้อย	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 21-40
น้อยที่สุด	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 0-20

3.2 ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มการดูแลสุขภาพ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยการตัดแปลงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาของแมทธิว บี. ไมล์ และ เอ ไมเกิล ฮูเบอร์แมน (Matthew B. Miles and A. Michael Huberman, 1994, pp. 10-12) ตามขั้นตอนข้อ 2.2

ส่วนที่ 4 หาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการใช้หลักธรรมสติปัญญา 4 และระดับการดูแลสุขภาพ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงอันดับที่แบบสเปียร์แมน (Spearman's Rank Correlation Coefficient) (ประกอบ กรรมสูตร, 2542, หน้า141) ซึ่งกำหนดระดับความสัมพันธ์ดังนี้ (ไพบุ๊ก วิเชียรเจริญ, 2534, หน้า161)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	0.8 ขึ้นไป	ถือว่ามีความสัมพันธ์ในระดับสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	0.6-0.8	ถือว่ามีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	0.4-0.6	ถือว่ามีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	0.2-0.4	ถือว่ามีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ต่ำกว่า 0.2	ถือว่ามีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักธรรมสติปัญญา 4 และการดูแลสุขภาพ

5.1 วิเคราะห์จากคำถามปลายเปิด แล้วนำมาแจกแจงความถี่ ร้อยละ

5.2 ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักธรรมสติปัญญา 4 และการดูแลสุขภาพ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยการตัดแปลงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาของแมทธิว บี. ไมล์ (Matthew B. Miles and A. Michael Huberman, 1994, pp. 10-12) ตามขั้นตอนข้อ 2.2

ภาคผนวก วิเคราะห์ข้อมูลรายชื่อของข้อมูลทั่วไปบางส่วนและข้อมูลการใช้หลักธรรมสติปัญญา 4 รายชื่อ ข้อมูลการดูแลสุขภาพรายชื่อ โดยนำมาแจกแจงความถี่ ร้อยละ